אורי אורלנד - משרד יועצים לניהול סיכונים בע"מ
Uri Orland -Risk Managment Consultants LTD.
Lebowitsch & Streichman

עלון ללקוחות

דצמבר 2016

גיליון מס' 12

קוראים יקרים,

הרבעון האחרון עמד במשרדנו בסימן הענקת **"אות מפעל חיים" לעו"ד אורי אורלנד**, מייסד המשרד, על ידי מערכת עיתון הביטוח "עדיף".

מעבר לחשיבות מתן האות עצמו, יש בכך גם משום הכרה בתחום הייעוץ הביטוחי, הניצב בין שתי פרופסיות המחייבות רישוי: עריכת דין ותיווך לענייני ביטוח.

בעוד יועצים לביטוחי חיים ופנסיה מחויבים ברישוי, אין כך לעניין יועצי ביטוח "כללי". בתחום זה, כמו בתחום שמאות הביטוח (למעט שמאות רכב) די שאדם יכריז על עצמו כיועץ או כשמאי.

עקב ההתפתחות הטכנולוגית המהירה, העובדה שלמרבית עורכי הדין ביטוח הוא מעין "קופסה שחורה", ורצונם של עורכי הדין לגלגל לפתחם של אחרים את "תפוח האדמה הלוהט" של סעיפי האחריות בחוזים, הופך מקצוע הייעוץ הביטוחי יותר ויותר למעין נספח של מקצוע עריכת הדין. הדבר מחייב קביעת גבולות ברורים בין השניים – בדרך של רישוי.

חובת רישוי, שבצידה זכויות וחובות, תועיל לכולם: לעורכי הדין, לסוכני הביטוח, לצרכני הביטוח וליועצי הביטוח.

הרשו לי לנצל הזדמנות זו ולאחל לכולכם **שנה אזרחית טובה!**

עו"ד עידו בלרשטיין
מנכ"ל

במהדורה זו:

2	על ההצתות האחרונות, על משרד האוצר, על מס רכוש ועל ביטוח
4	פרדוקס ביטוח האחריות מקצועית
5	נזקים, ניהול סיכונים ופתרונות ביטוח
6	פוליסת סחר רכב
8	כאשר בית המשפט העליון מחליט שלא להחליט, אך מתווה דרך להחלטה
10	על תחליפי סוכר, עטים כדוריים, חלליות, אגדה אורבנית, בית כלא ועוד

76 Yigal Alon St., Tel-Aviv, Tel: 972-3-7549955, Fax: 972-3-7549960 03-7549960 :פקס 03-7549955 :יגאל אלון 76 תל-אביב 67067, טל'

על ההצתות האחרונות, על משרד האוצר, על מס רכוש ועל ביטוח

מאת עו"ד אורי אורלנד

על פי פרסומים בעיתונות, בסוף חודש נובמבר הושגה הבנה בין משרד האוצר לחברות הביטוח ולפיה תישא המדינה בתשלום הנזקים, באמצעות מס רכוש, בעוד חברות הביטוח שביטחו את הדירות שניזוקו תשלמנה את ההפרש. האם הסדר זה הוא "נכון"?

ראשית, ההסדר מייתר את הדיון בשאלה: מה עדיף למבוטחים? שהרי אלה אמורים לקבל את נזקם (גם אם משני מקורות). נזכיר כי ככלל (למעט במקרים של תכולה שבוטחה בחסר מהותי), עדיף תשלום על ידי חברות ביטוח מסחריות (בעיקר – היות וזה כפוף לפחות מגבלות מאשר הכיסוי הממשלתי).

עם זאת, גם אם שיעור פוליסות ביטוח מבני דירות ותכולתן בישראל הוא גבוה, ובאמצעי התקשורת מוערך כי זה קיים בשני שליש מהמבנים ובכמחצית מתכולתם (בעיקר היות ובנקים למשכנתאות מחייבים ביטוח למבנים, אך לא לתכולה), עדיין לחלק מהניזוקים אין ביטוח, או שאין בביטוח שרכשו כדי להבטיח להם פיצוי מלא על נזקיהם.

הצורך בהסדר נובע מכך שבביטוחי דירות בישראל (ביטוחים הנערכים על פי תקנה) סייג ל"פיגועים חבלניים". עלינו להניח (הנחה סבירה) שהיקפו של ביטוח מסחרי בישראל לדירות בפני נזקי "טרור" הוא זניח.
אלא שאפשר ואנשי האוצר לא היו מודעים לפסיקה.

בשנת 2008 פסק בית המשפט העליון בנושא נזקי "טרור", פסיקה העשויה להתוות את הדרך גם היום (**רע"א 11495/05 בנק הפועלים בע"מ ואח' נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים האוצר – אגף מס הכנסה ומיסוי מקרקעין – תל-אביב**).
בתמצית – בחודש אוקטובר 2000 אירעו התפרעויות במגזר הערבי בישראל. בין היתר, ניזוקו בעיר נצרת סניפים של בנק הפועלים. רכושו של הבנק היה מבוטח אצל חברות ביטוח ישראליות.
חברות הביטוח, אף שהפוליסה אותה ערכו כללה חריג לנזקי "מלחמה" (מונח הכולל גם "טרור"), נשאו בתשלום הנזק (גם אם לשיטתן לא היו חייבות בכך), וביקשו להיפרע מ"מס רכוש" בדרך של תחלוף.
על הפרק עמדו מספר שאלות, כמו: האם בכלל עומדת לחברות ביטוח, שנשאו בתשלום בו לא היו חייבות, זכות תחלוף? וכן – האם מדובר בנזקי "פרעות", המכוסים תחת פוליסה מסחרית לביטוח נזקי רכוש, או בנזקי "פעולות איבה", בהם על "מס רכוש" לשאת?

נניח לשאלה הראשונה (והנכבדה), שאינה רלוונטית לענייננו, ונתמקד בשנייה: האם לפנינו "פרעות" או "פעולות איבה"?
נפתח בכך שאת אירועי נובמבר 2016 ניתן לאבחן במספר נקודות מאירועי אוקטובר 2000 בעיר נצרת-

- אין חולק שאת הנזקים בשנת 2000 גרמו מתפרעים מהמגזר הערבי;

על ההצתות האחרונות, על משרד האוצר, על מס רכוש ועל ביטוח

(המשך מעמוד קודם)

- את הנזקים בשנת 2000 גרמו אזרחי המדינה (דבר לו ניתן בפסיקה משקל);
- הרכוש שניזוק באירועי אוקטובר 2000 היה רכוש מסחרי, שבוטח גם בפני "פרעות";
- בשנת 2000, חברות הביטוח, לשיטתן, "התנדבו" לשאת בתגמולי הביטוח.

במאמר מוסגר נזכיר שהתובעות כאן היו חברות ביטוח, ולא "גברת כהן מחדרה"...

נותרנו עם השאלה: האם בשנת 2000 מדובר היה ב"פעולות איבה"?

בסעיף 35 לחוק מס רכוש וקרן פיצויים תשכ"א-1961 מוגדר:

"נזק מלחמה" - נזק שנגרם לגופו של נכס עקב פעולות מלחמה על-ידי הצבאות הסדירים של האויב או עקב פעולות איבה אחרות נגד ישראל או עקב פעולות מלחמה על-ידי צבא הגנה לישראל;

מהן "פעולות איבה אחרות נגד ישראל"?

על כך אומר בית המשפט: **"תיבה זו מרחיבה את ההגדרה מעבר לפעולות מלחמה מובהקות ומכילה בהגדרה זו גם פעולות טרור שאינן מבוצעות על ידי צבאות סדירים".**

לכאורה, אנו עתה ב"מגרשו" של "מס רכוש". אלא שמוסיף בית המשפט: **"עם זאת, לצד פעולות טרור מובהקות קיימים מקרי ביניים פרי המציאות המורכבת שבה אנו חיים. ההכרעה האם מקרים אלה נופלים לגדר "פעולות איבה" אינה מובנת מאליה והיא מצריכה לזהות את מרכיביהם הדומיננטיים".**

וממשיך בית המשפט, בדרכו לפסוק שלא על "מס רכוש" לשאת בנזקים: **"... עשויים להיות מניעים שונים ל"פעולות איבה". מבלי לקבוע מסמרות באשר לכל מרכיבי ההגדרה של התיבות "פעולות איבה" לצורך החוק, הרי שניתן להניח כנקודת מוצא שפעולת איבה צריכה לכלול מרכיבים של מניעי שנאה לישראל או עוינות לה, רצון לפגוע בקיומה של מדינת ישראל, בריבונותה או באינטרסים חיוניים לה".**

אמנם, אירועי אוקטובר 2000 **נתפסו כ"אינתיפאדה" החורגת באופייה מהפרות סדר מקומיות" , אבל "... האירועים באו על רקע תחושות קיפוח קשות שהצטברו בקרב הציבור הערבי לאורך שנים". וכן "... תחושות אלה נבעו, בין היתר, ממדיניות עקבית של אפליה והזנחה. רגשות אלה הן נחלת חלקו של מי שרואה עצמו חלק מן המדינה ולא עוין לה".**

המסקנה? ...

פרדוקס ביטוח האחריות המקצועית

מאת עו"ד מירב ברזלי כהן

מטרתו של ביטוח אחריות מקצועית הינה כיסוי חבותם של בעלי מקצוע בגין נזק שנגרם לצד שלישי עקב הפרת חובה מקצועית שלהם. להבדיל מביטוחי חבויות אחרים הנהוגים בשוק, דוגמת ביטוח צד שלישי המבטח נזק לגופו או לרכושו של צד שלישי, ה'אטרקטיביות' של ביטוח האחריות המקצועית, הינה היותו מכסה **חבות בגין נזק כספי טהור.** עקב כך, נוטים מזמיני שרותים לחייב ספקים בעריכת ביטוח זה, אך הם אינם בהכרח מודעים לבעייתיות הקיימת בו.

ככלל, ביטוח אחריות מקצועית אינו זול, ופעמים רבות, לנותני שירותים או יועצים שהיקף ההתקשרות עימם קטן אין כדאיות לערוך אותו. במצב דברים זה, סביר כי עלות עריכת הביטוח תהיה מושתת על עלות ההתקשרות או לחלופין, ההסדר הביטוחי יהיה כזה הכולל השתתפות עצמית גבוהה בתביעות, דבר שבפועל יאיין אותו.

פרקטית, ישנם בעלי מקצוע חופשי שאינם נדרשים לרישיון לפעולתם, דוגמת כלכלנים, שאין באפשרותם לרכוש ביטוח אחריות מקצועית עקב תנאי שוק הביטוח המצומצם, אם בכלל, ואם בפרט לביטוח זה.

קושי נוסף הקיים בשוק ביטוחי האחריות המקצועית הוא בכך שלביטוח זה אין 'סמן ימני' בדמות נוסח העשוי לשמש כבסיס להתנהלות מול המבטחים.

רוב חברות הביטוח במדינת ישראל (אם לא כולן) מספקות ביטוח אחריות מקצועית על בסיס תביעה (להוציא תחום הרפואה, אם כי גם כאן עיקר הביטוחים הנערכים הם על בסיס זה, ולעיתים- פוליסות בינלאומיות). בפוליסות על בסיס זה, במקרה תביעה ולשם הפעלת הפוליסה, עלינו לפתוח בבחינת שני נתונים: (1) מועד קרות המקרה ו- (2) מועד הגשת התביעה (והודעה בגינה):

המבטח נוהג לתחום את מועד 'קרות האירוע' לתקופת הביטוח או לתקופה למפרע, כלומר, הוא בודק האם הנסיבות העובדתיות המקימות את החבות התרחשו בתקופת הביטוח או בתקופה למפרע אשר הוסכמה בין הצדדים. אולם, הביטוח לא יכסה תביעה בשל אירוע שקרה בתקופת הביטוח אם תביעה בגינו (לרבות מסירת הודעה של המבוטח למבטח בדבר תביעה שעתידה להיות מוגשת נגדו) הוגשה לאחר תום תקופת הביטוח[1].

בכדי שהביטוח יכסה תביעה שהוגשה לאחר תום תקופה הביטוח, יש לוודא כי אותו נותן שירותים יחדש את הפוליסה מידי שנה, גם אם תוקף ההסכם עמו תם ויתחייב על כך כלפי המזמין. ואולם, בפועל, לא תמיד מבוצע מעקב אחר קיומם של ביטוחים לאחר תום ההסכם. מה גם שבעלי מקצוע אינם תמיד מודעים לצורך להמשיך ולערוך את הביטוח.

לדוגמא אדריכל- הסכם עמו נחתם למשך מספר מסוים של שנים, אולם נזק כתוצאה מרשלנות מקצועית שלו עשוי להתגלות גם לאחר 4 שנים מסיום הבניה. האם יש אפשרות אופרטיבית למזמין לוודא כי האדריכל ימשיך ויערוך ביטוח לאחריותו המקצועית גם לאחר תום ההתקשרות עמו?

בעניין זה אציין כי חוק חוזה הביטוח עוסק בפוליסות על בסיס אירוע, גם אם מערכת המשפט, בדרך של "אקרובטיקה משפטית", הכשירה פוליסות ביטוח על בסיס "מועד הגשת התביעה".

---

[1] ת.א (ת"א) 4783-11-09 **רשות שדות התעופה וחתמי לוידס נ' איגוד ערים אזור הרצליה (2016)** בעניין זה התקבלה פסיקה חדשה המעלה שאלה בדבר נחיצותה של הודעת המבוטח לעניין תביעה העתידה להיות מוגשת כנגדו למבטח. אם עד היום, התפיסה המקובלת הייתה כי די בידיעה וכי אין צורך בהודעה למבטח עובר לתביעה, הרי שעתה, בית המשפט הכשיר את הצורך במתן הודעה למבטחים בגין מקרה הביטוח כך שכל שמבוטח מודע או אף חושד שעתידה להיות מוגשת כנגדו תביעה, עליו לפעול ולהודיע על כך ב"תקופת הביטוח".

פרדוקס ביטוח האחריות המקצועית

(המשך מעמוד קודם)

חלוקת תחום החבויות בין פוליסות ביטוח שונות הינה חלוקה מלאכותית הנעשית על ידי המבטחים, וככזו – גבולותיה אינם ברורים. כך שנוצר קושי עקב קיומו של קו גבול דק בין ביטוח צד שלישי לבין ביטוח אחריות מקצועית. פעמים לא מעטות, ביהמ"ש מוצא עצמו נדרש לשאלה תחת איזה פוליסת ביטוח נכנס מקרה ביטוח מסוים?

בהחלטה בעניין פאטמה חוש (2010)[2] . נידונה שאלה זו, וכאן קבע בית המשפט כי על אותה חבות אמור לחול (בכפוף להוראותיה) ביטוח צד שלישי.

אומר בית המשפט : "*התביעה הוגשה בגין נזק אשר נגרם עקב אירוע תאונתי ולגביו נטען כי נגרם עקב כשל או לקוי באבחון מפגע ובטיפול בו, במקום בו חלה אחריות על התאגיד לפעול. אין מדובר בתביעה אשר הוגשה בגין כשל הנובע רק מאי הפעלת מומחיות מיוחדת הכרוכה בתחום עיסוקו ומומחיותו של התאגיד*".

לצד החלטה זו, קיימים פסקי דין אשר הכריעו באופן הפוך ואולם, עקב הקושי הרב בקביעה, כל מקרה עשוי להסתיים בתוצאה שונה ללא יכולת לחזות מה תהיה התוצאה ככל ויגיע התיק לביהמ"ש.

ב'עולם האמתי', בו שוק הביטוח הינו שוק מצומצם, ואינו "אוהד" עריכת ביטוחי אחריות מקצועית, יש לדעת כיצד ללכת 'בין הטיפות' ולאזן בין אינטרסים שונים. בין קיומו לאי קיומו של ביטוח אחריות מקצועית, יש גם פתרונות ביניים, דוגמת ביטולו או "ריכוכו" של חריג אחריות מקצועית (אם בקשר עם נזקי גוף ואם בכלל) בביטוח צד שלישי. הדבר עשוי לעיתים להוות פתרון. מה גם שכאן נכון השוק לערוך הכיסוי בגבולות אחריות גבוהים, ובהשתתפות עצמית נמוכה בתביעות.

---

[2] ת"א 40474-11-10 **חוש ואח' נ' מועצה מקומית כפר מנדא ואח'**

מדורו של חיים לוי:

נזקים, ניהול סיכונים ופתרונות ביטוח

בחוות שרתים המתופעלת על ידי צד שלישי אירוע כשלים חוזרים של מערכות המיזוג. כתוצאה נגרם נזק פיזי לציוד המאוחסן ועלויות ניכרות לתפעול ושיחזור נתונים.

מסקנות מהאירוע: א) יש לוודא מי הצד שאחראי לביטוח הציוד המאוחסן במסגרת הסכם ה"אירוח" שכן פעמים רבות מסירים מעצמם מתפעלי אתרי "האירוח" כל אחריות לנזק ישיר או עקיף שעשוי להיגרם ללקוחות ב) רצוי לבטח שרתים וציוד אלקטרוני רגיש אחר במסגרת פוליסת "כל הסיכונים" ציוד אלקטרוני הנותנת מענה לאירועים מסוג זה ולעלויות שיחזור הנתונים.

בחברה בינלאומית קיבלה מנהלת חשבונות בסניף מקומי מחוץ לישראל בקשה לא שגרתית במייל ממנהל הכספים של הארגון לבצע העברה כספית דחופה לאותו היום לחשבון של אחד הספקים. למייל צורף טופס מהבנק המאשר את פרטי החשבון של הספק. בהתאם להוראה שהתקבלה הועבר סך של 100,000 $ לחשבונו של הספק. לאחר מספר ימים התברר כי מדובר בהונאה והמייל שנחזה להיות לגיטימי זויף כמו גם מסמך אישור החשבון מהבנק.

מסקנות מהאירוע: א) רצוי לחדד את נהלי העברת הכספים בארגון ב) רצוי לבצע אימות טלפוני לבקשות העברת כספים המתקבלות במייל ג) בטרם העברת כספים לחשבון חדש שלא אושר במערכת רצוי לבצע אימות טלפוני עם הגורם אליו מעבירים ו/או עם הבנק ממנו התקבל האישור ד) ניתן להרחיב את פוליסות נזקי הפשיעה (CRIME)לכלול כיסוי לאירועים מסוג זה במסגרת הרחבה המכונה . "Social Engineering"

פוליסה לביטוח "סחר רכב"

מאת שרון תמרי

פוליסות סחר רכב נועדו לאפשר כיסוי ביטוחי לעוסקים בסחר כלי רכב ממונעים |(להלן "כלי רכב") ו/או בדיקה ומבחן של כלי רכב ו/או נותני שירותים, אשר במסגרת עבודתם נוהגים בכלי רכב שאינם בבעלותם (סוחרי רכב, מוסכים, מתקיני אבזור לרכב, מכוני שטיפת רכב וכו'), וניתן להנפיקן לפי הנהג הנקוב או "שלט מסחרי" ("במבחן").

פוליסת סחר היא ייחודית בעולם ביטוח הרכב. פוליסה זו גם מעוררת קשיים במקרה תביעה, היות ומחזיקי תעודת "סחר" עושים בה לעיתים שימוש רחב, כגון למטרות הפרטיות שלהם, אשר בינן לבין מטרת הפוליסה המקורית אין כל קשר.

פוליסה מסוג סחר רכב מאפשרת לעובדים לנהוג בכלי הרכב השונים אשר נמסרים לעסק, מבלי שיהיו תלויים בקיומו של ביטוח חובה (המכסה נזקי גוף) או ביטוח רכוש (צד ג' או מקיף) אשר יכסה את השימוש ברכב מסוים. מדובר בפוליסה שאינה מוגבלת לכלי רכב נקובים.

עם זאת, פוליסת סחר מגבילה את השימוש המכוסה לשימוש בכלי רכב למטרות סחר בלבד. במקרה שתתרחש תאונה שבה מעורב רכב אשר מבוטח בפוליסה מסוג סחר רכב, ייבדקו בקפידה הנסיבות כדי לבחון האם הרכב נפגע בעת תאונה פרטית, או בעת נסיעה ברכב לשם סחר.

תקנה 293 לתקנות התעבורה מפרטת את המטרות לשמן ניתן רישיון סחר:

" (1) בדיקת רכב או ניסויו כשהוא הולך ונבנה או לאחר שנעשו בו תיקונים;

(2) ניסוי רכב בשביל אדם העומד לקנותו או הסעת הרכב על פי דרישתו של אדם כזה לאיזה מקום שהוא לצורך בדיקה או נסיון;

(3) הבאת רכב שנמכר ממקום מכירה למקום שיעד לו הקונה;

(4) הבאת רכב לבית מלאכה או לבית חרושת שם עומדים לבצע בו תיקונים, או החזרתו מבית מלאכה או מבית חרושת כאמור;

(5) הבאת רכב לאחר שנבנה לנמל ולתחנת רכבת או למרכז המכירה של בית החרושת;

(5א) קנית רכב ומכירתו דרך עיסוק;

(6) כל מטרה אחרת שרשות הרישוי תראה אותה כמטרה מסחרית."

להלן מספר דוגמאות לפסיקות בנושא:

אדם פגע עם רכבו הפרטי ברכב אחר. הוגשה תביעה כנגד הפוגע והלה הגיש הודעת צד שלישי לחברת הביטוח על בסיס פוליסת סחר רכב שהאחרונה הוציאה למוסך רכבים, לפיה הפוגע הוא מורשה נהיגה.

בית משפט לתביעות קטנות קבע כי הפוליסה מעניקה כיסוי גם לרכבו הפרטי של הפוגע, שאינו בבעלות המוסך המבוטח בפוליסה.

חברת הביטוח הגישה ערעור לבית המשפט המחוזי שבו טענה כי הפוגע אמנם מורשה לנהוג ע"פ הפוליסה, אך הוא אינו המבוטח והרכב הפוגע אינו שייך למוסך המבוטח או מהווה מלאי עסקי של המוסך המבוטח.

בית המשפט המחוזי ציין כי **פוליסת סחר איננה פוליסה המכסה נהג מסויים לכל כלי רכב שבו ינהג בכל מקום שהוא.** קבלת הפסיקה של בית המשפט לתביעות קטנות משמעה שהפוגע רשאי לנסוע בכל רכב שיבחר ברחבי הארץ, מבלי כל זיקה ביטוחית למוסך המבוטח. בית המשפט המחוזי פסק כי אין כיסוי ביטוחי לרכב הפוגע ולכן יש לדחות את הודעת הצד השלישי.

פוליסה לביטוח "סחר רכב"

(המשך מעמוד קודם)

סטודנטית נפגעה בתאונת דרכים כאשר נסעה מהמכללה שבה למדה לביתה כשהרכב בו נסעה היה נהוג בידי חברתה. הסטודנטית נחבלה קשות בכל חלקי גופה כתוצאה מהתהפכות הרכב והיא הגישה תביעה לפיצויים בגין נזקי גוף בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים תשל"ה 1975 ("הפלת"ד"). מומחים רפואיים מטעם בית המשפט קבעו לסטודנטית 40% נכות רפואית משוקללת.

באותה עת, הייתה לרכב פוליסת ביטוח חובה מסוג סחר רכב, ולכן הסטודנטית טענה כי חברת הביטוח שהנפיקה פוליסה זו היא שצריכה לשאת בנזק שאירע. חברת הביטוח טענה כי הרכב נפגע בנסיעה פרטית ולא בנסיעה לשם סחר ולכן פוליסת החובה אינה תקפה.

בית המשפט שדן במקרה קבע כי בנסיבות המיוחדות של מקרה זה, מכסה פוליסת ביטוח הסחר את התאונה, מאחר שהוכח כי **מטרת הנסיעה המוצהרת בשעת התאונה הייתה "בדיקת הרכב ובחינתו" ולכן זהו שימוש עיסקי.** בית המשפט קבע כי ישנה זיקה עסקית הואיל ומדובר ברכב שייעודו ותכליתו היה להיות חלק ממלאי עסקי. בית המשפט חייב את חברת הביטוח לשלם לסטודנטית פיצוי בגין נזקיה.

במקרה אחר, על פי פוליסת סחר רכב שהייתה ברשות חברת מוסכים המספקת שירותי רכב, רק האדם אשר שמו צוין במפרט הפוליסה רשאי לנהוג ברכבה של החברה ("הנהג המורשה"), וכן כל אדם הנוהג ברשות החברה ומלווה ע"י הנהג המורשה.

בשעת התאונה נהג ברכב שבבעלות החברה עובד של החברה, ואילו הנהג המורשה נהג ברכב אחר אשר נסע בקרבתו. חברת המוסכים טענה כי הנהג המורשה אינו חייב ללוות את העובד בתוך הרכב. לדבריה, יש לפרש את נוסח הפוליסה כך שגם ליווי חיצוני, הכולל קשר עין עם הרכב, עונה על הדרישה. כל עוד יש קשר עין ויכולת שליטה אמתית על מיקומו של הרכב המבוטח, אין כל חשיבות למיקומו של המלווה ותכלית הפוליסה מתקיימת.

המקרה הגיע לבית המשפט העליון שקבע כי התנועה בכביש אינה בשליטת שני כלי הרכב, ולכן קשר עין עלול להיקטע במהירות כשנכנס רכב אחר בין השניים או כשאחד מהם עבר רמזור והשני לא הספיק. ליווי מחוץ לרכב אינו עונה להגדרה "מלווה". **מטרת הליווי הינה שהמלווה ישב במושב הקדמי לצד הנהג, ובמידת הצורך אף יתערב בנהיגת הנהג ויזהיר אותו מפני סכנה מתקרבת.** דרישת הליווי בפוליסה מסוג סחר רכב נועדה להבטיח פיקוח על נהג שאינו הנהג הרשום בפוליסת הביטוח, ואף לצמצם את מספר הנהגים הנוהגים בכלי רכב של חברות המבוטחות בפוליסת סחר.

בקרו גם באתר האינטרנט שלנו -
www.orland.co.il

כאשר בית המשפט העליון מחליט שלא להחליט, אך מתווה דרך להחלטה

מאת עו"ד אורי אורלנד

כאשר בית המשפט העליון בוחר לשתף אותנו בהתלבטויותיו בדרכו לאי קבלת החלטה, הדבר מעורר עניין, ועל אחת כמה וכמה כשענייננו בביטוח.
מקרה שכזה אירע לאחרונה בע"א 2024/13 תקווה- כפר להכשרה מקצועית ברמות זייד בע"מ ואח' נ' אריה פינקוביץ ואח'.

נפתח מהסוף – בדברי כב' השופט זילברטל:
"... איני מכריע בשאלה נכבדה זו, ואציע להניחה לעיון נוסף עתידי. מובן, כי הכרעה בשאלה זו ביחס לביטוח של נושאי משרה, אך גם ביחס לביטוחים רבים אחרים, היא בעלת השלכות רוחב דרמטיות על שוק הביטוח וניהול הסיכונים בגדרו, ולא ראיתי צורך לטעת מסמרות בסוגיות אלה במקרה דנא".

מהי אותה שאלה נכבדה בה מבקש בית המשפט שלא להכריע?
בתמצית, חברה ערכה פוליסה לביטוח "אחריות נושאי משרה". לאחר עריכת הביטוח, עקב קשיים תזרימיים בה, הושעה זמנית (השעיה שהפכה לקבועה) המנכ"ל, ומונה לה "מנהל מפעיל". "המנהל המפעיל" הגיש תביעה נזיקית גם נגד מי שכיהן כמנכ"ל ונגד דירקטורים.
התביעה עוררה מספר סוגיות ביטוחיות, ובראשן שאלת תוקף הפוליסה בכלל. זו נערכה על סמך טופס הצעה שהומצא לחברת הביטוח, עליו חתום מי שכיהן כמנכ"ל החברה. לטענת המבטחת, היות והחברה לא עמדה בחובת הגילוי, ומסרה לה מידע מטעה - הפוליסה אינה בתוקף.

נזכיר שבביטוח "אחריות נושאי משרה" לא קיימת זהות בין "בעלת הפוליסה" ל"מבוטחים". בעלת הפוליסה היא החברה, והמבוטחים תחתיה הם נושאי המשרה בה (כאן נתעלם מהכיסוי הנפרד לשיפוי החברה, שאינו רלוונטי לענייננו).

לעניין תוקף הפוליסה, ייתכנו שני מצבים -

- זו תקפה, אך לא תחול על חבותו של מבוטח ש"חטא", בעוד היא תחול על חבותם של מבוטחים "תמימים";
- זו אינה תקפה, וממילא אף אחד מנושאי המשרה אינו מבוטח, אפילו הוא "תמים".

בעוד בית המשפט המחוזי קיבל כי הפוליסה אינה תקפה, וממילא פטורה המבטחת מחבות על פיה, סבר בית המשפט העליון אחרת, אך לא קבע מסמרות.

לצורך קבלת החלטה בערעור, פנה בית המשפט העליון לפסיקה (ע"א 391/89 אורית וייסנר ואח' נ' אריה חברה לביטוח בע"מ ואח'), בה הבחנה בין שני סוגי מבוטחים:

- אלה להם **אינטרס משותף** באובייקט נשוא הביטוח, שאחד מהם חטא. כאן יישלל הכיסוי הביטוחי מכל בעלי האינטרס המשותף, כולל גם המבוטח ה"תמים";
- כאשר קיים **הבדל בין האינטרסים** של כל אחד מהמבוטחים בנושא הביטוח. כאן, המבוטח ה"תמים" זכאי לתגמולים מכוח הפוליסה.

אלא שאבחנה זו בין מבוטחים נוגעת למקרה בו הביטוח תקף, בעוד בענייננו, הסוגיה המרכזית נוגעת **לעצם תוקף הביטוח.**

לעניין ביטוח "אחריות נושאי משרה", מקבל בית המשפט כי לפנינו מבוטחים להם אין אינטרס משותף באובייקט נשוא הביטוח. אולם, האם הפוליסה אינה תקפה, היות והמידע שנמסר למבטחים היה מטעה?

כאשר בית המשפט העליון מחליט שלא להחליט, אך מתווה דרך להחלטה

(המשך מעמוד קודם)

נטיית בית המשפט היא לקבל כי גם לעניין עצם עריכת הביטוח, מעשה או מחדל של החברה או של מי מטעמה- אינו גורע מזכויותיהם של המבוטחים ה"תמימים", ובלשונו:

"... אף אם אניח [שהמנכ"ל] אכן הסתיר מידע מהותי שהיה ידוע לו באשר למצב החברה מהמבטחת, כלל לא בטוח כי מחדלו של [המנכ"ל] מוביל לשלילת הכיסוי הביטוחי מיתר הדירקטורים המבוטחים במסגרת הפוליסה. אכן, לא פעם מתעורר מצב בו באמצעות פוליסה אחת מבוטחים מספר מבוטחים, אשר חלקם גרמו במתכוון למקרה הביטוח או מסרו מידע חלקי ומטעה למבטחת (לפני כריתת חוזה הביטוח או לאחריה). במקרים אלו, מובן כי המבוטחים שפעלו בזדון או הפרו את חובת הגילוי, יאבדו את זכאותם לתגמולי הביטוח. השאלה המתעוררת בנסיבות אלה היא, מה יהיה דינם של המבוטחים "התמימים", שלא ידעו ולא היו שותפים להפרת חובת הגילוי או לגרימת מקרה הביטוח. האם גם מבוטחים אלה יאבדו את זכאותם מכוח הפוליסה?".

לשון אחרת, בית המשפט סולל את הדרך להחלטה על פיה ביטוח שהושג תוך הטעיית חברת ביטוח - **תקף.**

ההחלטה אליה מכוון בית המשפט היא כה קיצונית – עד שהוא, בהיותו מודע להשפעת הרוחב שלה על שוק הביטוח, בוחר שלא להחליט.

וכיצד יכול בית המשפט שלא להחליט? הוא עושה כן בקבעו כי לא הופרה חובת הגילוי, ובלשונו:

"לא הוכח ואף לא נקבע כי החברה הפרה את חובת הגילוי כלפי המבטחת. ואמנם, כדי לבסס ממצא עובדתי לפיו החברה – באמצעות [המנכ"ל] – הפרה את חובת הגילוי כלפי המבטחת, לא די בהיקשים לוגיים המבוססים על התנהלותו הכללית של [המנכ"ל], אלא נדרשת קביעה עובדתית וברורה המבוססת על ראיות המוכיחות כי המבוטחת הוטעתה באשר למצב החברה טרם החתימה על הפוליסה".

ומה בעתיד? ימים יגידו.

יצא לאור! "מדריך מעשי לביטוח עסקי (רכוש ואחריות)"

ספרו של יועץ הביטוח עו"ד אורי אורלנד כולל הסברים כלליים על ביטוחי רכוש ואחריות בכלל, וכן ניתוח שיטתי של פוליסות ביטוח רבות. בעוד הספרות הביטוחית בישראל מתמקדת בעיקר בדיני ביטוח, מתמקד המדריך החדש בפן הפרקטי של ביטוחי רכוש ואחריות, וזה עוסק בשאלות כמו: מהו ערך כינון של רכוש? מהו סעיף אחריות צולבת? מהם בסיסי הפוליסות השונות לביטוח אחריות? מהו ביטוח אחריות נושאי משרה? ועוד.

מחיר הספר: 450 שקל, כולל מע"מ

להזמנות:

לכבוד
הוצאת פוליסה
03-5407884, mazkirut@tikshoret.co.il, פקס 03-5493622
ת.ד. 2606 רמת השרון 4730142

כן, אנו מעוניינים לרכוש את ספרו של עו"ד אורי אורלנד, **מדריך מעשי לביטוח עסקי (רכוש ואחריות).**

המזמין:_____ **ארגון:**_____ **מספר עותקים:**_____

טל'_____ כתובת_____

נא שלחו חשבונית ע"ש_____ לכתובת_____

מצ"ב המחאה לפקודת תקשורת כלכלית בע"מ בסך_____ שקל.

נא לחייב כרטיס אשראי ויזה | ישראכרט | דיינרס | אמריקן אקספרס | אחר

מס' הכרטיס_____ תוקף_____

ע"ש_____ מס ת.ז_____ חתימה_____

על תחליפי סוכר, עטים כדוריים, חלליות, אגדה אורבנית, בית כלא ועוד

הפעם יספר לנו אורי על "עט החלל":

אחד מסממני הגיל (בנוסף לטרחנות) הוא עניין הולך וגובר בתחליפי סוכר (ונניח לשאלה: מדוע?).

לכן שמחתי לקרוא לאחרונה ב"מוסף הארץ" כתבה בנושא.

הכתבת, איילת שני, מראיינת את יובל מיימון. "מהנדס תוכנה ושף גלידות", שלטענתו פיתח תחליף סוכר. אדם ראוי, שדעתו על טעמה של ה"סטיביה" כדעתי (וזו אינה מחמאה לממתיק).

ומה הקשר לעטים? הנה:

> כן. ואני ממש לא מתרגש מזה. תראי, בתקופת הגלידה שלי פנו אלי מנסטלה, יצרני הגלידה הגדולים בעולם לדעתי, כדי שאפתח להם גלידת מנגו טבעית. אז מה, אין להם את המשאבים? פשוט לא מתאים להם להתעסק בזה. הם מחכים שיבוא היזם החרוץ והרעב וימצא פתרון. את מכירה את הסיפור המפורסם על העט בחלל? לפני השיגור לחלל, האמריקאים השקיעו הון בפיתוח עט שיכתוב בתנאים של חוסר כבידה. הרוסים פשוט הביאו עיפרון. אני העיפרון. אני הצלחתי לעשות את זה כי לא התעסקתי עם הממתיק עצמו, שזה מה שכולם עושים, ואלו פיתוחים של שנים, בהון תועפות. אני התמקדתי בנִשא של הממתיק.

נכון או לא נכון (לעניין העט, נניח לגלידת המנגו)? **לא נכון.**

אפתח מהסוף (לכל מי שהדבר רלוונטי לו) - לא מוצע להשתמש בחללית בעיפרון.

מדוע? משתי סיבות:

- הכתיבה בעיפרון יוצרת אבק של גרפיט (זו המכונה בטעות "עופרת"), שבתנאים של חוסר כבידה – "יטייל" בה;
- סופו של חוד עיפרון – להישבר, וגם זה "יטייל" בה.

מה עשו האמריקאים (וגם הרוסים)? רכשו עטי "פישר" במחיר השווה לכל נפש (6 דולר ליחידה). בתחילת הדרך השתמשו האמריקאים בעפרון, והרוסים ב"עפרון גריז".

האמריקאים אמנם בקשו לייצר כלי כתיבה ייעודי לטיסות חלל (ולא בהשקעה כספית גבוהה במיוחד), אך ביטלו את התוכנית מטעמי חיסכון, ורכשו, לאחר בחינה מדוקדקת, 400 עטי "פישר".

מיהם העט "פישר" והאדם פאול פישר?

עניינו בעט כדורי שאינו פועל על בסיס נימיות וגרביטציה, אלא על בסיס לחץ גז. המילוי נאטם לאחר שנדחס בו גז חנקן. הדבר מאפשר שימוש בעט גם בתנאי חוסר הכבידה השוררים בחלל.

פאול פישר, פוליטיקאי (בשנת 1960 התמודד בניו-המפשייר מול ג'ון קנדי), היה מהנדס מוכשר ואיש עקרונות. הוא העדיף להיכלא (אל דאגה, לא לתקופה ארוכה) מאשר למסור למדינה מסמכים (אותם, לטעמו, על פי החוקה האמריקאית, לא היה חייב למסור).

עט Fisher Space Pen. הפתיחה - בלחיצה על הלחצן העליון. הנעילה - בלחיצה על הכפתור שבצד התפס.

על תחליפי סוכר, עטים כדוריים, חלליות, אגדה אורבנית, בית כלא ועוד

(המשך מעמוד קודם)

פישר, בנו של כומר מתודיסטי, החל את קריירת העטים שלו כעובד בחברת"Reynolds", היצרנית האמריקאית הראשונה של עטים כדוריים (להם היה חיסרון– הם "לא בדיוק" כתבו). אחד הגימיקים השיווקיים של "Reynolds" היה בטענה שהעט שלהם כותב גם במטוסים, בתנאי לחץ אויר נמוך (באמצע שנות ה-40 המטוסים עדיין לא היו מדוחסים), וכן מתחת למים. ה- Consumer Report האמריקאי ייעץ בסוף שנת 1945 לקוראיו, בציניות, לוותר על רכישת עט ה"Reynolds", אלא אם עליהם לכתוב בסטרטוספרה או מתחת למים...

לאחר פרישתו מ"Reynolds", הקים פישר חברה שייצרה מילויים אותם ניתן להתאים לכל עט, וכן את "עט החלל".

השימוש בעטי "Fisher" בחלליות החל בחודש אוקטובר 1968, בחללית "אפולו 7".

עטי "Fisher" מיוצרים ונמכרים גם כיום, והיצרנית עדיין נסמכת על המוניטין אותו קנתה לעצמה ב"עטי החלל".

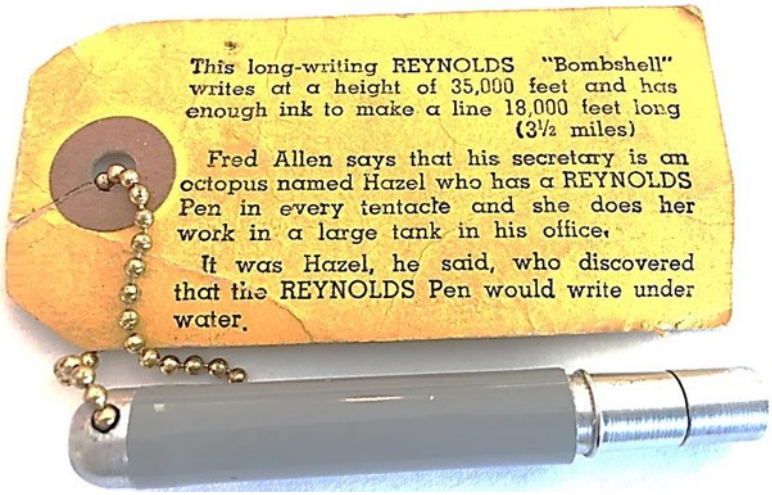

עט פרסומת של "ריינולדס" (1946) המונה את מעלותיו (הדי מיותרות)

מודעה משנת 1971 לעטי "פישר". עיכוב בתוכנית החלל עשוי היה להוזיל את עלות הרכישה...